

Klipp i klipparkivet

I n n b e r e t n i n g

om undersökelse av gravfunn på Gjermundbo
(gnr. 105 brnr. 1) Haug s., Norderhov pgd.,
Buskerud

ved

Sverre Marstrander

fordatt 2/4. 1943.
---oo---

Sett. 4/5. 43.

AWB.

I n n b e r e t n i n g

om undersökelse av gravfunn på Gjermundbo (gnr. 105, brnr. 1) Haug s., Norderhov pgd., Buskerud.

Oldsaksamlingen fikk i rikstelefon 30/3-1943 underretning om at gårdbruker Lars Gjermundbo hadde gjort et stort jordfunn på sin gård under utjevning av en haug. - Allerede etter det som ble opplyst i telefonen, syntes funnet å være så pass stort og viktig at det ble besluttet å foreta en etterundersökelse på stedet og samtidig avhente funnet.

Obs. 2/H.

Gjermundbo-gårdene ligger oppe i åsen øverst i Haugsbygd med vidt utsyn over Ringerikssletten og videre vestover til Telemarksfjellene. Den 29de mars var folkene på gården beskjeftiget med planering til frukthage og byggetomt i Vetlenga, et jordstykke som ligger en 200 m. NNV for gården, på nordsiden av gårdsveien som fører opp til Ringkollen. Her ligger det en usedvanlig vakker og regelmessig rund gravhaug, ca. 35 m. i diam. og en 5 m. høy. - Den synes praktisk talt å være urørt. Rett søndenfor den store haugen, i utkanten av det området som skulde legges ut til frukthage og tomt for et bygg som skulde reises når krigen var slutt, lå en langaktig forhøyning vel 25 m. lang, 8 m. tversover på det bredeste som etter sin form like godt kunne antas å være en naturdannelse. Den vesentlige del av haugen består av skalljord som er den vanlige grunn i Haugsbygd. I den midtre del av haugen stötte en på et ganske tett lag med kuppelsten av varierende størrelse, ikke over mannslöfttyngde. Stenene lå også utenfor sentrum av haugen, men her mindre tett. Under stenlaget, ca. 1 m. under overflaten lå oldsakene. Eierens sønn, Gunnar Gjermundbo, ble først oppmerksom på et lag med askejord. Like under overflaten av askelaget som ikke var særlig tykt lå ringbrynjen likesom brettet sammen i et flak, noe av den var seget ned og lå for seg selv ved siden av. Under brynjen lå en jernkjele med bunnen i været. Inne i kjelen lå alle de andre saker tett pakket sammen, med enkelte av de lengre gjenstander som spydspissene og sverd klinger stikkende ut på siden. Det første som ble dratt frem var ranglen, dernest öksene. Sakene lå forövrig uten noen bestemt orden.

Det ble tatt et nivellement i haugens lengderetning:

Punkt	Öyehöyde	Avlest	± i forhold til 0-linje
I	1,52	1,48	÷ 0.04
II	1,52	1,25	+ 0.27
III	1,52	0.85	+ 0.67
IV	1,52	0,56	+ 0.96
V	1,52	0.45	+ 1.07
VI	1,52	0.40	+ 1.12
VII	1,52	0.53	+ 0.99
Bunnen av gropen	1.52	1.70	÷ 0.18
Toppen av gropen	1.52	1.15	+ 0.37
Marken på sydsiden av haugen	1.52	2.20	÷ 0.68
Marken på nordsiden av gropen	1.52	2.50	÷ 0.98
VIII	1.52	0.75	+ 0.77
IX	1.52	0.90	+ 0.62
X	1.52	1.10	+ 0.42
XI	1.52	1.35	+ 0.17
XII	1.52	1.60	÷ 0.08
XIII	1.52	1.90	÷ 0.38
XIV	1.52	2.80	÷ 1.28
XV	1.52	3.25	÷ 1.73
Bunnen av det svarte laget mellom XI og XII	1.52	2.30	÷ 0.78

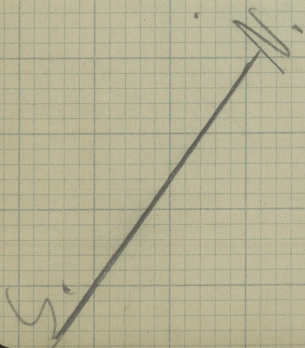
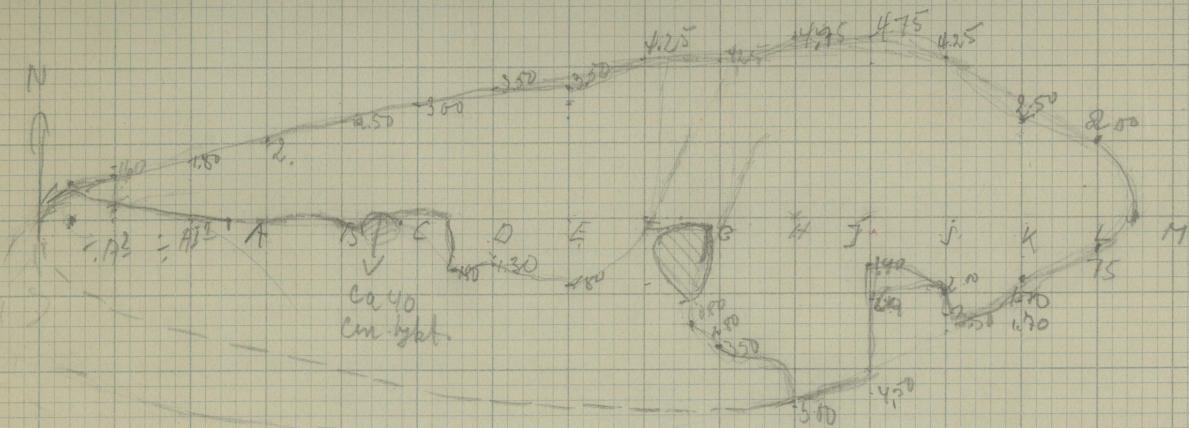
Det ble tatt en del fotografier av haugene og av selve funnstedet. Her ble det også foretatt en mindre ettergravning uten at noe av interesse kom for dagen. Derimot ble det under etterundersøkelsen funnet et lite lag med askejord og besplinter, ca. 40 cm. tykt, like ved gropen hvor funnet ble gjort.

Haugen er lagt på en naturlig, langaktig forhøyning i terrenget. Dens opprinnelige kontur lar seg ikke konstatere med bestemthet på sydsiden, da planeringen her for en stor del var fullført. På planen er den manglende del av omkretsen forsøkt rekonstruert.

Undersøkelsen ble deretter avsluttet.

Oslo, 17de april 1943.

Hairy E. Gummie Ebn, heavy, & slender, Bush
 Maresy fyllen: Mufers jord, Hovdel
 Mues, sultato: Ruppelobus Os M. cum
 spp. M. m. h.

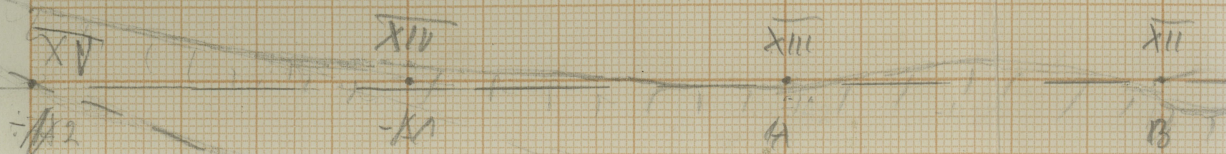

25 mm 2000 m

Dette dokumentet har et for stort format til å kunne skannes i sin helhet.

For innsyn ta kontakt med arkivet ved Kulturhistorisk museum:

postmottak@khm.uio.no

Målestokk 1:40

Gravhaug på Gjerlundbo g.m. 105, b.m. 1
Haug s. Norderhov pgd. Buskerud
Undersøkt og opmålt 8/4-1943 av S. Wenckander
og Charlotte Undseth Thomas.

Gjermundbo

Funningsroven i Laugekrangen. Sakene lå i mest
og tilhøre i graven.

Gyémundla

Der store rundhængen seth fra syd

12. april 1943.

SM/MU.

Hr. gårdbruker Lars Gjermundbo,
Gjermundbo, Haugsbygd.
Jevnaker.

Etter at vi nu har foretatt en nærmere undersøkelse av funnet, har vi fastsatt erstatningen til kr. 250.00, som vi håper Deres sønn er fornøiet med. Når han innsender vedlagte kvittering i undertegnet stand i vedlagte konvolutt til Universitetets kasserer, vil beløpet bli sendt ham direkte fra kassereren.

Med hensyn til den store haugen ved siden av som er et sjeldent vakkert fortidsminne og en pryd for egnen, vil vi henstille til Dem å overveie om ikke haugen i hvert fall inntil videre kunne få ligge urørt. Den andre haugen kan De som jeg nevnte jevne ut med en gang.

Både frk. Thomas og jeg må få takke Dem så hjertelig for den store gjestfrihet De viste oss, og for all hjelp forøvrig.

Med beste hilsen,

Bilag.

Hr. Gunnar Gjermundbo,
Gjermundbo,
Haugsbjgd,
Jevnaker.

Mottatt for et gravfunn fra vikingetiden

Kr. 250.00

- to hundre og femti kroner -

Haugsbjgd, den /4-1943.

Ad. Gjermundhofundet

Universitetets Oldsauling

Oslo.

For ca en måned siden blev der iflg. Rindg. Blad og andre aviser på gården Gjermundbo i Hånebygd Tunder en del oldsaker som blev overlevet Oldsaulingen. Nu er jeg fra pålitelig hold meddelt at eieren av gården senere har frembragt til private lignende gj og også broncesaker til kjøps for muligens å erholde større priser.

Unden forvisning om at Oldsaulingen har retten til sådanne saker, er jeg beredt så fri å gi tunderetning herom og at en kyndig mann snarest i all hans lykhet kommer herop og besloffegeer sakene ifall det er av interesse.

Halskeivrud pr. Hønefoss 1/5 43
Obedigt

Job. Skjerve

(Inkludert i oldsakens bevaring)

Monferne politidirektors
Hønefoss politistation

4. mai 1943.

G/MU.

Hr. Joh. Sköien,
Halsteinrud pr. Hønefoss.

Samlingen har med takk mottatt Deres ærede
av lds. og tillater oss hoslagt å oversende gjenpart
av skrivelse av idag til Politimesteren i Ringerike.
Som De ser av vedlagte gjenpart har vi foreløpig holdt
Deres navn utenfor.

Med beste takk for anmeldelsen,

Erbødigst

VILL SKRIVE.
OLL TUGGU
RØYSE
RINGERIK

Stort oldfund i Haugsbygd på Ringerike.

Mandag (29/4 43) efterm. var folkene på gården Gjermundbo i Haugsbygd i arbeide med å planere ute på jordet. Herunder kom tilsyne noen jerngjenstande og ved fortsatt gravning på stedet fant man en hel del ~~gjenstande~~, ialt ca. 30 ^{gjenstande}. Av sakene nevnes 2 ökser, ringbrynje et tungt slagsverd, 4 mundbett, terninger til loddkasting, 2 hvite kuler, briller til hjelmen, spyd , knivblad og mange andre småsaker. På en jernplate var det mange fine forsiringer. ^{En} kjel var hvelvet over Finnstedet ligger ca. 200 meter i nord for Lars Gjermundbos gård. Eieren fortalte vår meddeler , at en ~~en~~ tidligere eier av gården dro til Vis-Knut for å få opplysning om hvor han skulde grave efter vand. Under samtalen ^{Jan} denne Gjermundbomann hadde med Vis-Knut , sa Knut : Dere har ellers en stor skatt gravet ned på gården Deres og denne skatten ligger nordvest for gården. Gjermundbo gård ligger ^{Dominant} överst i Haug ^{her} og det er tenkelig at en gammel ringerikshövding her har hatt sitt ~~resid.~~ ^{sele,}

V.V.

Nr. 1492/43.B.

Dette papiret er til bruk for oversendingspåskriften i sak:

Undersøkelser vedrørende mulig underslag av oldsaker

Gjermundbofunnet.

Sendes med bilag Oldsaksamlingen, Oslo. Saken har vært ukjent for politibetjent Grylling som har fått saken til etterforskning, jfr. vedlagte dok. 3. Det synes som om anmeldelsen fra Oldsaksamlingens forbindelse har vært noe forhastet. Såfremt ytterligere undersøkelser ønskes foretatt bes vedkommendes navn oppgitt, idet det antas rimelig at denne meddeler de opplysninger han måtte sitte inne med.

Politimester n i Hønefoss den 10. mai 1943.

J. Neiden
kst.

Nr. 1492/43.B.

Dette papiret er til bruk for oversendingspåskrifter i sak:

Undersøkelser vedrørende mulig underslag av oldsaker -
Gjermundbofunnet.

Sendes med bilag Oldsaksamlingen, Oslo. Saken har vært ukjent for politibetjent Grylling som har fått saken til etterforskning, jfr vedlagte dok. 3. Det synes som om anmeldelsen fra Oldsaksamlingens forbindelse har vært noe forhastet. Såfremt ytterligere undersøkelser ønskes foretatt bes vedkommendes navn oppgitt, idet det antas rimelig at denne meddeler de opplysninger han måtte sitte inne med.

Politimesteren i Hønefoss den 10. mai 1943.

J. Næiden
kst.

OSLO 4. mai 1943.

2.

G/MU.
AWB.Hr. Politimesteren i Ringerike,
Hönefoss.

Samlingen har fra en av våre forbindelser hvis navn vi foreløpig ikke ønsker å oppgi mottatt følgende skrivelse:

"For ca. en måned siden blev der iflg. Ring. Blad og andre aviser på gården Gjermundbo i Haugsbygd fundet en del oldsaker som blev overlevert Oldsamlingen. Nu er jeg fra pålitelig hold meddelt at eierne av gården senere har frembudt til private lignende og også broncesaker til kjøps for muligens å erholde større priser.

Under forvisning om at Oldsamlingen har retten til sådanne saker, er jeg herved så fri å gi underretning herom og at en kyndig mann snarest i all hemmelighet kommer herop og beslaglegger sakene ifall det er av interesse."

Vedkommende som anmelder saken til oss har referert til politibetjent Grylling, Hönefoss Politikammer, som har kjennskap til saken.

Da Oldsaksamlingen har innløst det omskrevne oldfunn og betalt kr. 250.00 til gårdbruker Gunnar Gjermundbo, har vi selvsagt krav på å få utlevert samtlige oldsaker og det er ikke anledning til for grunneieren å bortselge noen av de til funnet hørende saker. Under henvisning til lov av 13. juli 1905 om fredning og bevaring av fortidslevninger, hvorav et eksemplar følger vedlagt, tillater vi oss herved å anmode hr. Politimesteren om godhetsfullt å sette i gang etterforskning slik at Samlingen kan bli tilstillet de øvrige saker som etter anmeldelsen hører til Gjermundbo-funnet. Da det her er tale om en hövdingegrav fra vikingetiden er funnet av stor vitenskapelig betydning, og vi kan da selvsagt ikke finne oss i at grunneieren bortselger deler av funnet, i særdeleshet

UNIVERSITETETS OLDSAKSAMLING

FREDERIKSGATE 2

TELEFON 32934

OSLO

ikke da vi ved fastsettelsen av innløsningssummen har gått ut fra at hele funnet skulle tilfalle Universitetets Oldsaksamling i samsvar med lovens bestemmelse.

A. W. Brøgger.

Rapport.

til herr politimesteren i Ringerike.

Vedk. funnet av en samling oldsaker
på Gjermundbo gård i Haugsbygd.

Etter politimesterens ordre reiste undertegnede til
Gjermundbo gård for å undersøke saken i følge vedlagte skriv fra univers-
tettetst Oldsamling av 4 mai d.år.

Avhørtes Gunnar Larsen Gjermundbo, 24 år gårdbruker-
søn, bopel Gjermundbo i Haugsbygd, forklarte:

Det var meg som under gravning av en haug på min fars ei-
endom fandt disse oldsaker som senere ble levert til oldsamlingen. Jeg rør-
te ikke noe av sakerne, men hentet min far og sammen med ham samlet vi opp
tingene og bar dette hjem og la det til oppbevaring i et rum i bygningen
hvor vi bor. Etter en par dages tid ringte min far opp til oldsamlingen og
meldte av om funnet, og dagen etter kom det 2 fra oldsamlingen som besø-
kingene og tok dette med seg.

Noen dage etter fortsattes utgravningen i den samme haug.
under gravningen da fandt jeg yderlig mere ting-(næmlig et slagsverd, en
øks m. v. alle disse ting fra dette fund berør i huset hos os. Det var først
meningen at far straks ville ringe oldsamlangen og medele om funnet, men
imidlertid kom min far på den tanke, at han personlig ville reise inn med
sakerne, men har det ennå ikke blitt gjort.

Det er mange folk som har vært her og sett på samlingen,
men da folk har kommet så har bestandig en av husets folk vært tilstede for
for å påse at ingen fjernet noe av sakerne.

Hverken jeg eller noen andre her på gården har solgt eller
frembudd tilsalgs noe av sakerne. Heller ikke er noe av dette blitt gitt
bort.

Jeg vet at enkelte har vært på gravningsstedet for å fin-
ne ting, men såvidt jeg vet har ikke noen funnet noe. Den redskap som vi

brugte til gravningen er bestandig tatt med hjem.

Oplest og vedtatt.

Samme dag 8/5-43 påtraff undertegnede Lars Gjermundbo i Hønefoss. Lars er nemlig eier av gården.

Han foreholdtes og forklarte:

Ved en fortsatt gravning av imden samme haug som disse oldsaker ble funnet, er det yderligere blitt funnet endel gamle ting. Jeg har ikke meldt av til oldsamlingen om dette fund, da jeg selv hadde tenkt meg å reise inn personlig med tingene, men imidlertid er dette ennå blitt gjort da jeg har hadde meget å gjøre. Jeg vil nu i den nærmeste fremtid reise inn med dette til oldsamlingen.

Det er ikke blitt fjernet noe av dette som er funnet. Da folk har vært hos meg for å se på tingene så har alltid en eller annen av husets folk vært tilstede for å passe opp at ingen skulle fjerne noe.

Oplest og vedtatt.

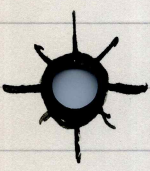
Jeg forhørte meg hos naboen om han i tilfelle skulle ha hørt noe om det muligens var fjernet eller blitt omsat noe av disse ting som var funnet, men han hadde ikke hørt noe slikt og heller ikke trodde han noe slikt var hendt.

Jeg hadde anledning til å se det siste ting som var funnet. Tingene var godt oppbevart i huset på Gjermundbo. Jeg lot samtlige ting fremdeles bære i Lars Gjermundbo varetegt, da han lovet snarest og selv reise inn til oldsamlingen med disse.

Hønefoss den 9/5-43

G. Gjermundbo

Lars Gjerrumbo

Oldsalsamalingens bestyrer, professor A. W.
Brøgger meddelte mig i dag at det er
blevet ført en korrespondens angående
særlige aldsaler som skulde være fæstet
i ~~gæstgæver~~ den gæstgæver ved Dees gård som jeg
så ved. Professor Brøgger ~~har bedt mig~~
~~meddele~~ anbefale best at jeg ~~viste~~ riste
op. Til dem ~~angående~~ til disse at
for at få rede ~~ved~~ ^{alt} ~~fæstet~~ ~~stedet~~
~~og~~ ~~og~~ i det hele få bragt
~~til~~ ~~for~~ ~~uden~~, at en vedder ved
beste ~~met~~. Jeg tænkte derfor
at vise op til Dem ~~frede~~ den 14^{de}

Sendt. "1/8 - 43.

kart B4
B5

I n n b e r e t n i n g

om

ny undersökelse av gravhaug på Gjermundbo (gnr. 105,
brnr. 1), Haug s., Norderhov pgd., Buskerud, foretatt
14. mai 1943

ved

Sverre Marstrander

Satt. 24/5. 43.
A. W. B.

I n n b e r e t n i n g

om ny undersøkelse av gravhaug på Gjermundbo (gnr. 105, brnr. 1) Haug s., Norderhov pgd., Buskerud, foretatt 14. mai 1943

ved

Sverre Marstrander.

Oldsaksamlingen mottok i brev av 1. mai 1943 underretning fra fhv. lærer Joh. Sköien, Halsteinrud pr. Hönefoss, om at eieren av Gjermundbo hadde frembudt oldsaker til salgs til private, deriblant også bronsesaker, for muligens å få større priser.

Etter oppdrag fra Universitetets Oldsaksamlings bestyrer foretok undertegnede den 14. mai en reise til Ringerike dels for å konferere med politibetjent Grylling, Hönefoss Politikammer, som hr. Sköien hadde henvist til, dels for igjen å undersøke forholdene på stedet.

Etter min ankomst til Hönefoss oppsøkte jeg først politibetjent Grylling som på forhånd hadde foretatt undersøkelser og avhørt eieren av Gjermundbo, Lars Gjermundbo og hans sønn som hadde gjort funnene. Både etter forklaringene og etter Gryllings personlige mening lå det ikke noe til grunn for anmeldelsen. Lars Gjermundbo er ^{en}vel ansett mann i bygden. Hans økonomiske stilling er så god at det ikke er sannsynlig at han ville gripe til den slags midler for å skaffe seg større inntekter. Når det i anmeldelsen særlig var tale om bronsesaker, skriver det seg fra en antagelse som folkene på Gjermundbo selv kom med. Det dreier seg om et bisschen, en spydspiss og et par andre jernsaker, hvis overflate i stor utstrekning er dekket av glødeskall slik at deres utseende adskiller seg sterkt fra de øvrige rustne sakene. Da disse sakene på grunn av glødeskallet hadde holdt seg meget bedre trodde de det var et annet metall i dem. Dette hadde de sagt til noen som var kommet for å se på de nye funn. Jeg fikk bragt i erfarining at Joh. Sköien selv ikke hadde vært på gården og sett på sakene og heller ikke snakket med folkene.

Da jeg noe senere selv snakket med Lars Gjermundbo, innrømmet han med en gang at han hadde gjort en feil ved ikke straks å melde fra, men forøvrig erklærte han å ha handlet helt korrekt. En av gårdens folk har alltid, nu som første gang, været med når sakene skulde beses. Det har været flere som har spurt om de kunne få kjøpt noen av sakene, men dette er alltid blitt avslått. Han nektet bestemt også overfor meg noen gang å ha tilbudt noen av sakene til andre.

Etter mitt personlige inntrykk tror jeg ikke Lars Gjermundbo har handlet uærlig, eller ikke optrådt korrekt. Joh. Sköien må ha bygget på løse antagelser og rykter uten å undersøke hva det kan ha ligget til grunn.

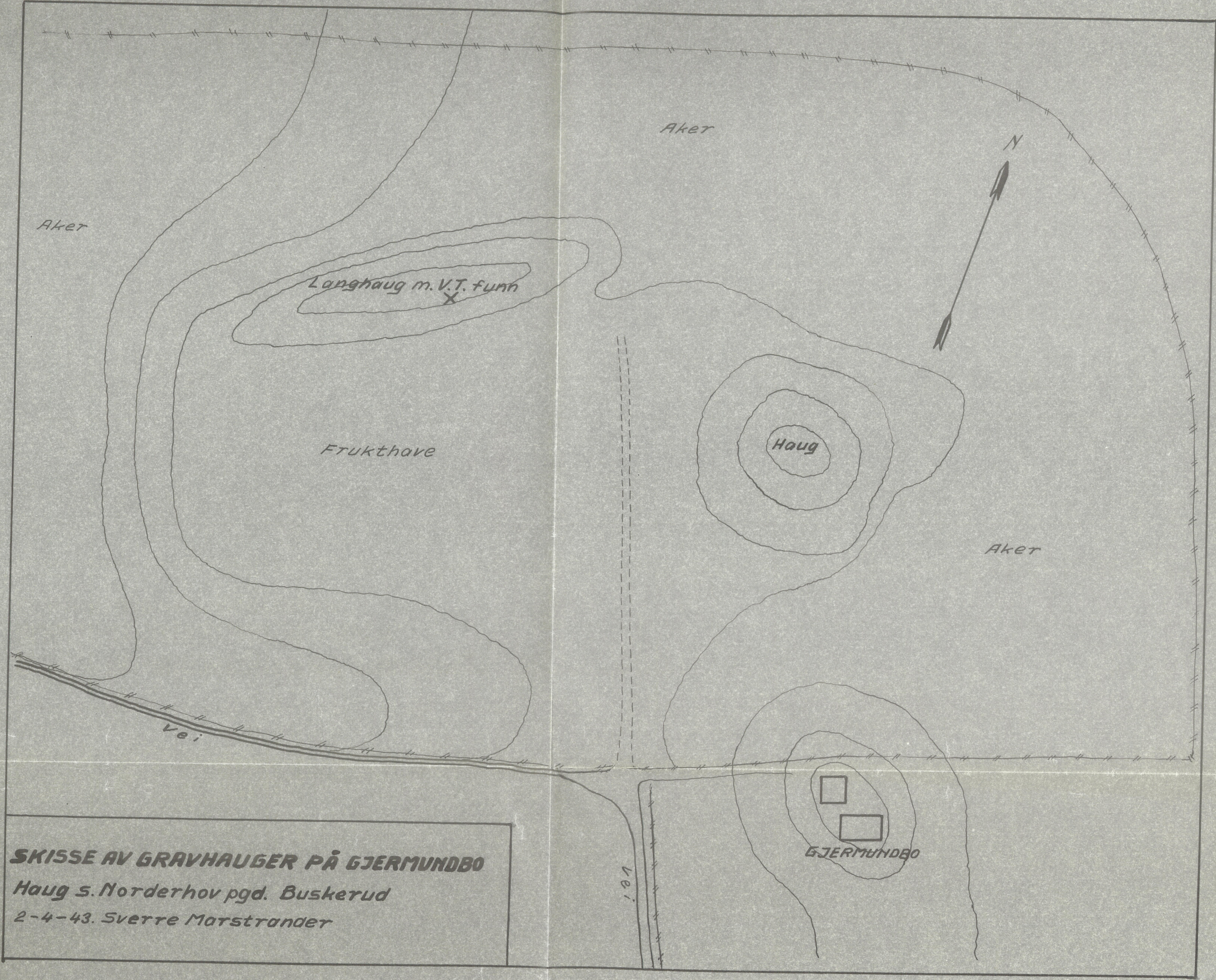
De saker som er funnet sist faller i to grupper. Sverdet, øksen og spydet lå for seg selv i den vestlige delen av haugen, 8 m. fra det første store funn. ^(se planen) Øksen lå under en hellelignende stein, ikke særlig stor, oppå steinen lå spydet og sverdet lå like ved siden av. Askejord eller bensplinter fantes derimot ikke. Det lå ca. en halv meter under overflaten og over sakene lå en lignende pakning med stein som over det store funnet.

De øvrige sakene lå innenfor et område ca. 2 m. i tverrmål, som finneren stötte på ca. 1,5 m. innenfor vestre kant av sjakten med det store funnet. Her fantes det en hel del små flekker av svart jord med ganske mange bensplinter. I en del av disse flekkene lå oldsakene. Kanskje er dette stedet for likbålet.

Av haugen var det hittil tatt ut en 40-50 lass stein, skjönt haugfyllen sikkert for over halvdelens vedkommende bestod av jord. Den del av haugen som nu står igjen er skrævert på planen. Bare å grave gjennom den ville, ifölge Lars Gjermundbo kreve en ukes arbeide for en mann. Da det hittil aldri er blitt sett noe av interesse (askejord eller benstumper) i den östlige delen av haugen - östenfor funnstedet - og ^{er} ~~he~~ ~~ve~~ spurte om han nu kunne fjerne resten, fant jeg at det ikke var noen grunn til å nekte det, under den forutsetning at han med en gang meldte fra i telefonen om han skulle se noe og la det ligge urört til Oldsaksamlingen kunne undersøke det.

O s l o , den 17de mai 1943.

Sverre Klaustrander

SKISSE AV GRAVHAUGER PÅ GJERMUNDBO
 Haug s. Norderhov pgd. Buskerud
 2-4-43. Sverre Marstrander